

ANCHETA NOASTRĂ ÎN CERCURILE ARTISTICE

Continuăm publicarea răspunsurilor, la cele trei întrebări puse artiștilor noștri:

1. Credeți util artei d-voastră cunoașterea și apropierea celorlalte arte? 2. Care credeți că sunt elementele specifice sufletului românesc în arta d-voastră? 3. Care sunt artiștii români contemporani, pe care-i apreciați cel mai mult în arta d-voastră?

RĂSPUNSUL D-LUI I. A. BASSARABESCU

Vă fac dela început mărturisirea sinceră că sunt un critic cam stângaci: o lucrare bună mă entuziasmează, după cum una rea mă revoltă, chiar dacă ar porni amândouă dela același scriitor. Se cunoaște că nu m'am aventurat niciodată în domeniul criticii clasice.

Cu aceste lămuriri pe care le iau în apărarea mea, pot răspunde la întrebările D-voastră.

1. La întâia întrebare, răspund hotărît *da*: Cu cât un scriitor va fi stăpân pe cunoștințe mai multe și mai adânci în toate artele, cu atât va avea la îndemână un material mai bogat în tratarea subiectelor sale. Credința mea e că numai la popoarele cu arta și literatura în fașe s'ar putea întâlni literați cari să-și facă o fală din a mărturisi că nu înțeleg superioritatea unui tablou sau unei statui, ori pictori și arhitecți cari să nu vrea să știe că în țara lor există și o literatură. O cultură artistică generală — fie ea în linia cât de mari — dă putere de discernământ minților creatoare. Frumosul e născut din adevăr și prin urmare e la fel de fermecător, oricum l-ai exprima: prin condei, prin penel sau prin daltă.

2. Găsesc întrebarea a doua neprecisă. Mă întrebați cari sunt elementele caracteristice sufletului românesc în «arta mea». Prin *arta mea* înțelegeți literatura în genere sau D-voastră v'ați gândit — poate — la lucrările mele personale?

În cazul dintâiu nu răspund, de teamă să nu mă certe vreun autor de *Istorie a literaturii române*, că mă amestec în îndeletnicirile sale.

În al doilea caz, răspund că eu știu un lucru: că Românul fuge de tragic și că optimismul, nota veselă, desnodământul fericit sunt elementele caracteristice sufletului lui, așa cum ele reies din basme și din mai toate poveștile populare. În cele mai multe din lucrări, eu am ținut socoteală de aceste elemente. Vieța e prin sine o dramă și marele folos al literaturii — și al oricărei arte în genere — e când ne poate face să înlăturăm melancolia, chiar atunci când studiază o situație tristă. Un tablou reușit poate face până și din animalul cel mai respingător o operă de artă.

3. Dintre artiștii români contemporani, prețuesc în specialitatea mea în întâiu rând pe Duiliu Zamfirescu, Vlahuță, Iosif, Caragiale, Coșbuc, Cerna, Gârleanu.

Scriitori în vieța sunt mulți ale căror opere le admir și i-aș putea cită pe loc, cu tot entuziasmul și dragostea de artă adevărată. Vă cer însă iertare că n'o fac. Mi-aș ridică dușmani noi și cred că nici D-voastră n'ați dorit aceasta, punându-mi a treia întrebare.

I. A. BASSARABESCU

RĂSPUNSUL D-LUI ION CĂLUGĂRU

1. Imi pare zadarnic să mai încep: revista D-voastră mi-a făcut cinstea... etc. Se înțelege dela sine.

Numai criticii de profesie și poeții mari bucureșteni socot leproase celelalte arte și contactul cu ele. Mai mult: împart cărțile scrise, în subversive și nesubversive. Li-e teamă de practica ideilor generale și se închid în culbecul lor de cretă ca melcul în vreme de uscăciune. Vieța pentru dânșii e o felie de osânză sau o acadea de bragagiu care lunecă rapid pe gât. Cartea se oprește la un veac uitat și colbuit, înțelegerea nu trece dincolo de masturbația romantică. Mărginirea e o meteahnă înăscută; încăpățănarea unei rele credinți — foarte băștinașe — le acoperă definitiv orizontul, dealtminteri destul de șters văzut, prin abureala ochelarilor docti...

2. Elemente caracteristice... suflet românesc... opera D-voastră... Cred că nu *mie* se adresează întrebarea. Nu mi-i îngăduit încă să vorbesc despre asta. Imi permit să lunec — cu voia D-voastră.

Mulți s'au îndoit de existența unei sensibilități specific românești. N'au găsit-o fiindcă o vroiau după asemănarea sensibilităților ciudate și singulare întâlnite prin cărți. Ea există totuș precum există un neam românesc, împotriva vrerii acelor cari vor să răstignească în bolduri sensibilitatea cum se răstignesc pe cartoane cărăbușii. Amestecul de neamuri a dat naștere pe meleagurile noastre unui neam complex sufletește, plin de rezonanțe și unic. Ceeace ne caracterizează e o înțelegere nemai pomenită a instinctului vieții.

Nu se pălăvrește ca aiurea în jurul marilor probleme ale existenței, ci se trăește intens, pătimaș, până la sleire. Românul trece cu ușurință peste «scrupule de conștiință» sbuciume și alte așa zise probleme mari, pentru cari se chinuiesc cugetători, cărturari și codrii de cohorte omenești scriitoare.

Și poate că e preferabilă această indiferență trândavă, trudei giganțești sortite pieirii...

3. D-voastră ați întrebat de artiști.

Am văzut însă pe unii, amestecând pe meșteșugari cu artiștii. Le bănuim atâta inteligență ca să-i învinovățim numai de... lichelism (iertăți cuvântul neliterar). Fără de vrere ne vine sub condei numele d-lui F. Aderca. E diplomat dela o vreme. Iși plasează micile capitaluri de venin sau admirație la avangardiști sociali, avangardiști estetici, la d-l Lovinescu și, dacă e cu puțință și în altă parte...

Dar D-voastră ne cereți preferințe...

Mărturisim că n'avem prea multe nume și nu admirăm numai iscăliturile consacrate și prietenoase. Li iubim însă pe artiști și numai pe ei. Meșteșugarii romancierii și teatrali au destui cetitori și spectatori. Cum nu ținem să măgulim pe nimeni i-am putea număra pe cei câțiva artiști contemporani. Știm însă că scriitorul preferit e o spovedanie care se păstrează numai pentru sine... Renunțăm.

ION CĂLUGĂRU

UN POET NECUNOSCUT ¹⁾

de C. NEGRUZZI

Natura a lăsat oameni meniți a trece necunoscuți pe calea vieții. Toată misia le este să răsădească câteva flori în drumul lor.

Daniel Scavinschi eră de neam român din Bucovina. Rămâind orfan în tânăra vârstă, se duse la Liov în Galiția la o rudă a sa ce eră spițer, pe lângă care slujind calfă, învăță puțină botanică. Ca să se supuie modei polone, mai adăugi și un *sch* la porecla sa, și din Scavin să făcū Scavinschi. Învăță limba nemțească și o cunoștea bine, dar nu iubea pe Nemți; pentru aceea, când muza română începū a-l supără, preferi a traduce din franceză, deși o știă mai puțin decât pe cea germană.

Pe când el își petrecea zilele plămădind cantaride și pisând chinchină, la 1823, un boier moldav, înturnându-se dela Viena, îl cunoscu și văzând în el dispozițiuni poetice și spirit deștept, îl îndemnă să vie la Iași ca să-și caute norocul, povestindu-i de acest Eldorado mai tot acele minuni ce le spune Sinbad marinarul în cele *O mie și una de nopți*.

Scavinschi părăsi bucuros o țară unde nu câștigase decât un *sch* la sfârșitul poreclei, și alergă la Iași; dar sărăcia și lipsa îl întovărășiră și aici. Muzele spăimântate și Apolon cu părul măciucă în cap, fugiră care încotro de groaza Ianicerilor. Nimeni nu mai gândia la poeții ce ședeau ascunși prin poieți (iartă-mi acest rău calambur). În zadar Scavinschi scriă imne asupra fericirii patriei, sonete pentru

răsărita stea a Moldovei, ode, epitalame în cari toți zeii din Olimp figurau; cu folosul lor abia depărtă de un palmar lipsa, astă nedespărțită tovarășită, care-l ținea strâns în înghețatele ei brațe! Hotărî să vândă participuri, dar puțini amatori găsi de limba nemțească, și apoi pedagogismul eră stahia lui. El iubi liniștea, și copiii îi tocău la cap toată ziua; iubi muzele, și copiii făceau jucării cu poeziile lui. De multe ori l-am găsit descleind un smeu ca să copieze vreun vers, pe care acum un băiat îl făcea să sboare mai pe sus de Parnas!

Pe lângă aceste, el eră o adevărată jucărie a naturii. De o statură microscopică, precum însuș n'o ascundeă zicându-și:

... Daniel Scavinschi, cel mititel la statură,
Pe care a plăcut naturii a-l lucră în miniatură

și de o constituție foarte delicată, eră un original de frunte. El trei lucruri iubi în lume cu un amor religios, cucernic, înfocat. Aceste trei lucruri erau: poezia, medicina și mustețele sale.

În adevăr, natura îl înzestră cu o păreche de musteți răsucite atât de mari, încât ar fi fost de fală celui întâiu husar ungar; dar ele făceau un contrast foarte ciudat cu statura lui care — precum am spus — eră mai mică decât mică.

C. NEGRUZZI

¹⁾ Din vol. *Negru pe alb* de C. Negruzzi (Bibl. Cartea cea Bună, ed. «Cultura Națională»).